

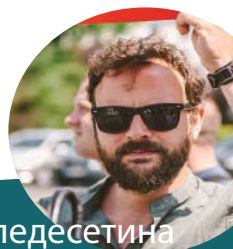
ПРОЕКТОТ Е ФИНАНСИРАН
ОД ЕВРОПСКАТА УНИЈА

Дали прекувремената работа
Ви се исплаќа дополнително,
согласно законот на РМ?

На 70% од текстилните работници прекувремената
работа не им се исплаќа согласно ЗРО.

Дали чувствувате неоправдан
притисок на работа од страна
на вашите претпоставени?

Индустријата која пред педесетина
години значела еманципација на голем
број првенствено жени денес стана
симбол на антиеманципација.

14 стр.

СОЗДАДИ МРЕЖА НА ЗНАЕЊЕ

Некој ни ги
краде
децата.

8 стр.

Промените
сами нема
да дојдат.
Здравко
Савески

14 стр.

За убиство има застарување, но за долг за губретарина нема

1. Ана Глигорова од здружението "Човекот над профитот" изминатите години укажува на фактот за голема сиромаштија во државата и работата на извршителите. Колку е поврзана работата на извршителите со сиромаштијата на македонските граѓани?

Покрај многуте ниски плати, пензии, хонорари, извршувањата на виртуелните долгови придонесуваат животот во оваа земја да станува се понеподнослив. Зошто виртуелни? Како прво, висината на основниот долг на човекот и висината на тоа што доаѓа како сума за плаќање од извршителот неретко се разликува по пет, седум, десет пати. Ако основната сума била 1000 денари, физичкото лице треба да плати на пример 12 000 ден. Тоа е 12 пати повисока сума. На што отпаѓаат тие 11 000 ден. ? На крвничка казнена камата, немање на застарување на долг, награди за нотари, адвокати, извршители. Лицето е приморано да плаќа лихва кон одредена фела, која создава екстра профит преку рекетирање на веќе сиромашните луѓе. Ова е еден нечовечки процес кој неминовно води не само кон дополнително оттуѓување на човекот од плодовите на својот труд, платата, пензијата, хонорарот, туку и кон оттуѓување на човек од човек.

2. Здружението "Човекот над профитот" заедно со уште неколку други здруженија ("Но пасаран", "Гласен Текстилец ") и Конфедерацијата на синдикални организации на Македонија покренала една иницијатива со назив "Стоп за извршителите". Преку оваа иницијатива се собираат потписи низ градовите против работата на извршителите. За први мај, Денот на трудот, се организираше и марш. Која е целта и за што се залагаат здруженијата и синдикатот од иницијативата Стоп за извршителите?

Последниве четири-пет години се бориме против една мафија вгнездена во системот. Мафија на која со закон и е дозволено рапидно да ги осиромашува луѓето со рекетирање и лихварење. На луѓето секој месец им се одбива по една третина и од така многу ниската плата или пензија, просекот е 200 евра, и не им остануваат пари за основно преживување. Нашата борба - бришење на казнената камата на долговите, егзистирање на застарувањето, ревизија на работата на извршителите кои имаат досега направено кривични дела, (дел од нив). Дадовме предлог закон до Собранието за бришење на долгови за комунални услуги направени до 2015 година, на кој предлог немаме одговор. Иницијативата за преиспитувањето на спорниот член 10 од законот за извршување од 2009 год. кој се провлекува и во сегашниот закон со кој се пренос на судските предмети од 2011 год, на новите извршители застарувањето се прекинува, е одбиена како неоснована.

**Ана
Глигорова**

"Не сме задоволни и од тоа што нема ретроактивност на примената на трошковникот, туку тој важи само за нови долгови, од 2019 година. За другите останува иста мака, плаќање на огромни, напумпани долгови директно во џебовите на новата класа- правничка буржуазија заштитена со закон од страна на државата. Очекуваме вистински измени, а не шминка."

Значи, долгот може да биде и 25 години стар, човекот сега да има 90 години, и пензија од 7000 ден., до крајот на својот живот да плаќа казнена камата? Мислам дека ние сме единствена земја во светот каде за убиство има застарување, но за долг за губретарина нема. Во Македонија нема застарување, затоа што се што надмашува десет години е веќе виртуелна сума. Конечно, нашата интенција е враќање на извршителите во судот на плата, а не на екстра профит како сега, тие се и приватници и службеници со посебни овластувања назначени од министерот за правда, а се безобразно богати. Укинување на казнената камата која изнесува 8 %. Ревизија на целиот апарат на извршување - доверител, нотар, судија, извршител, под итно, поради огромниот број на злоупотреби и криминал кој е направен. Одземање на лиценци. За се ова да се постигне потребен е привремен мораториум на извршувањата, за да се спроведе таа ревизија. С уште над 80 000 трансакциски сметки се блокирани.

3. Имате постојано контакти со луѓе кои имаат проблеми со долгови и кои се на работ на егзистенција. Колку од тие животни стории допираат до јавноста?

Секојдневно не контактираат луѓе кои буквално се ограбени. Од главницата која изнесувала 2000 - 3000 денари виртуелниот долг станал 70 000 денари. На пример жена која пред неколку години земала мал потрошувашки кредит од 1500 евра на својата плата од 250 евра (работи во државна администрација) поради лични причини (здравствени) задоцнила со рата, и доаѓа извршно решение со кое повторно треба да ја плати целата основица, иако веќе плаќала неколку години (тоа не и важи) преку извршител. Повторно ја плаќа целата сума на рати, и кога мисли дека исплатила, извршителот и вели дека треба сега да плати за камата уште 60 000 ден, но со рати таа сума ќе станела 90 000 ден. Таа е избезумена, сфаќа дека со години ќе мора да плаќа секој месец по една третина плата. Кога прашува во банка уште колку и останоло од долгот, во банка и велат дека извршителот не им ги префрлил парите, а кај извршителот дека банката е главна. Личноста е избезумена, ќе плаќа од бедната плата уште многу години виртуелен долг.

4. Што се случува со новите законски измени и новиот Закон за извршување?

Новиот трошковник кој го предложи владата, со кој наградата за извршителите не би била поголема од 20 % од главницата се усвои од Собранието и веќе е на сила. Но, во Служениот весник стои поинаку, - 20 % од главница и каматите, со што сумата која би ја земале извршителите би била различна и доста поголема. Едно предложија, друго реализираа. Лихварски би бил трошковникот за постари долгови, нели ние немаме застарување. Не сме задоволни и од тоа што нема ретроактивност на примената на трошковникот, туку тој важи само за нови долгови, од 2019 година. За другите останува иста мака, плаќање на огромни, напумпани долгови директно во џебовите на новата класа- правничка буржуазија заштитена со закон од страна на државата. Очекувавме вистински измени, а не шминка.

5. Кои се идните планови на иницијативата Стоп за извршители?

Протести планираме сигурно. Борбата продолжува и преку институциите на системот, но и на улица. Нема застанување, не смеете да дозволиме група од 1000 луѓе (диверителите, банкарите, нотари, извршители, судии) да извршат геноцид на стотици илјади луѓе.

Конфекционерките

Пишува: текстилна работничка

„Ќе дојде време кога ќе се кажува колку сме биле силни и во вакво едно невреме кое трае предолго. Се навикнавме само да прераскажуваме судбини, друго не преостана, не можеме да си дозволиме...”

Најголема радост во животот е да добиеш дете, да му се радуваш, да го чуваш, да го пазиш... Му даваш живот, го опсипуваш со љубов, се трудиш да го научиш на морални вредности, добрината победува, а вистинските вредности се наградуваат. СТОП! Ова е модерна утопија! Така не учеа нас во некои минати непрежалени времиња, но во денешно време тоа не важи. Денес нема место за чесноста, трудот, добрината... Како јас да му објаснам на моето дете дека сета моја младост, здравје, надеж, ентузијазам отидоа во неповрат...

Сигурно насетувате и не се срамам да кажам – конфекционерка сум. Во нашата мала држава е срамота да разботиш во конфекција, тоа е како сизифова задача. Во нашата држава гордост е да крадиш или да познаваш некого кој умешно краде, но не и чесно да си го заработиш лебот. Многу вечери седам и размислувам колку сум само скршена од овоа секојдневие, но сепак уште горда и благодарна на моите родители кои чесно ни изградија и оставија кров над глава. А јас денес тоа не можам да му го пружам на моето дете. Размислувам како да го преживеам денот со мојата смешна дневница од 100-200 денари за 8 часовна тешка работа. Жално е што повеќе од 20 години не лажат

дека сме во транзиција, која за нас обичните смртници никако да заврши, во која се што е неморално напредува, а жалните души кои се трудат чесно да заработат(текстилци, кожари, градежници, рудари) минуваат во очај ден по ден.

Да сумираме, најтешката работа во оваа држава е и најнеценета. Слушаме како во другите држави работниците се почитувани и добро платени, како и со најмалата плата може да се живее достоинствено, а овде шивачката голта солзи кога зема плата. Сака да оди и да купи кашкавал, ама пустиот е прескап, па зема една зденка и се надева дека наредниот месец ќе зеде поголема плата и ќе им купи кашкавал на децата. Секогаш кога земаат плата шивачките сакаат да заминат во странство, каде освен што многу ќе работиме туку и ќе бидеме реално платени за тој труд. Веќе многумина заминаа бидејќи немаат егзистенција овде, избегаа од тоа секој ден да мислат која е најстара сметка за плаќање.

Избегаа од тоа да работат само за сметки како нас. Не дај Боже да ти чукнаат на врата лешинари, овај извршители, толку е. Заминаа бидејќи не остана надеж за подобро утре, заминаа без да се свртат назад. Ние шивачките немаме ниту надеж ниту платен стаж, оти им се може на газдите, па работиме денар по денар. Криеш по кошеви, не знаеш што може да биде утре. Живееш во страв од утрештината. Денес си тука утре те нема. Умирачаката е скапа. Работиме за да не им оставиме долг на нашите деца, не можеме да им придонесеме доволно на газдите па за нас нема ништо, важно е да не сме во минус кога ќе си заминеме. А газдите секоја вечер се по кафаните, на ручек преку граница, напорно е да смисли како ќе му се скрати на работникот.

На телевизија слушаме вицови, ни велат дека пред законот сме исти, а никој не знае каде е тоа право загарантирано со Устав да работиш и заработиш за достоинствен живот. Газдите ни велат, има работнички права и тоа загарантирани со закон, ама не за без'рбетници како вас. Во право се. 20 години работам, кичмата ја искривив над машината, заработив само болести и минуси на сметка, трудејќи се да не станам без'рбетник. Еве се мачам со моите две очи и десет прсти да работам, но така пари не се печалат. Не знам да крадам. А денес тоа се највредните особини во ова труло секојдневие. Затоа ова велеам дека е сизифова работа. Свесни се работниците за своите права. Ќе разберат и оние академски граѓани што работат во кафани, продавници. Нема да разберат само административните работници оти за таму само партиска книшка треба. А не е ни битно. За сите ние сме само едни партаковци, партаковци кои за 20 години работа во Македонија не можеме ни една облека да си купиме. Нека има за децата, ние, родителите се научивме на гола сиромаштија. И ако порано им посакувавме на децата да завршат школо и да се вработат, сега им посакуваме што побрзо да извадат бугарски пасош и да си отидат преку граница.

Банално е веќе да зборувам за тортура, мобинг, неплаќање на минималец враќање на плата, прекинат стаж, тоа со години наназад е пракса во конфекцијата. Не се најде јунак што тоа ќе го спречи. Си испразнив душа и се извинувам. И да, досадно е да слушаш само лошо. И да речам само едно браво за сите оние страдни души. Ќе дојде време кога ќе се кажува колку сме биле силни и во вакво едно невреме кое трае предолго. Се навикнавме само да прераскажуваме судбини, друго не преостана, не можеме да си дозволиме... Си мислам Рацин да пишува во оваа денешница сигурно наместо да се вика Тутуноберачите, би се викала Конфекционерките. За туѓи бели дворови, копај си црни гробови.

ЗАПОЗНАЈТЕ ЈА ОТВОРЕНА ПОРТА

Интервју со Марија Тодоровска, програмски директор во Здружението Отворена порта.

„Соработката помеѓу синдикатите, невладините организации и институциите е можна и неопходна, со заедничка перспектива за градење на општество во кое основните човечки потреби се главниот приоритет. Синдикатите и невладините организации треба да соработуваат на национално, регионално и на глобално ниво за да ги подобрат условите во текстилната индустрија за облека и спортски чевли и да го олеснат зајакнувањето на работниците, без прибегнување кон протекционизам.“

1. Како делува организацијата Отворена Порта?

Отворена Порта е здружение на граѓани кое веќе 19 години работи на промовирање на човековите права и застапување на интересите и потребите на лицата кои се под ризик или претрпеле насилство и трговија со луѓе. Организацијата е целосно посветена на спречување на трговијата со луѓе и насилството како на национално така и на меѓународно ниво преку спроведување на активности за лобирање и застапување, подигнување на свеста, превенција и едукација, како и обезбедување на помош и поддршка за тргуваните лица.

Во текот на својата работа организацијата спроведува голем број на активности кои се однесуваат на спречување на трговијата со луѓе со цел трудова експлоатација преку реализирање на кампањи, истражувања, работа на терен, соработка со синдикатите и институциите и сл.

Трговијата со луѓе се случува кога луѓето се измамани или принудени да работат или даваат услуги, и притоа не можат слободно да заминат. Целта на трговијата со луѓе е секогаш да ги искористува односно експлоатира луѓето.

Трудовата експлоатација не е иста што и трговијата со луѓе. Таа е една од компонентите на трговијата со луѓе и може да доведе до тоа. Трговијата со луѓе е кршење на основните човекови права и често вклучува опасни работни услови, заплашување, физичко и психичко малтретирање. Оттука, напорите за спречување на трговијата со луѓе со цел трудова експлоатација се директно поврзани со работничките права и зајакнување на работниците особено на жените работнички во секторите со слаби колективни права.

2. Кратко резиме на проектот „Стратешки партнерства за развивање на социјална агенда за промена: "Препознај, почитувај и остварувај права"?

Од јануари 2018 година, Отворена порта започна со спроведување на проектот „Стратешки партнерства за развивање на социјална агенда за промена: "Препознај, почитувај и остварувај права",

финансиски поддржан од Европска Унија. Проектот има за цел директно да го подобри граѓанскиот активизам и да го зголеми капацитетот на граѓанските организации во Северна Македонија, за тие да станат активни агенти во подобрувањето за развојот на политиките за човекови права и владеење на правото со фокус на трговијата со луѓе, експлоатацијата и миграцијата. Како дел од овој проект Отворена Porta поддржа 10 други здруженија, меѓу кои и Гласен Текстилец и Здружението Достоинствен работник, кои во рамките на своите проекти спроведуваат активности кои се насочени кон трудовата експлоатација како дел од трговијата со луѓе. Организациите кои се дел од овој проект се заложуваат да изградат трајна и ефективна мрежа подготвена да ги адресира прашањата кои се однесуваат на локално и национално ниво, на координиран, кохерентен и сеопфатен начин. Преку оваа мрежа, претставниците на граѓанското општество ќе се залагаат да спроведуваат независно, објективно следење и истражување.

Врз основа на објавените наоди, тие ќе предложат развој на политики и ќе влијаат на процесите на донесување одлуки во јавноста. Целта е да се усогласат националните политики и активности на јавниот сектор со стандардите и вредностите усвоени од ЕУ преку пренесување на меѓународно знаење од партнерските организации на ЕУ.

3. Кажете ни нешто повеќе за работата со Clean Clothes Campaign (CCC) Кампања Чиста Облека?

Отворена Porta е членка на CCC од 2016 година. CCC е глобална алијанса посветена на подобрување на условите за работа и зајакнување на работниците во глобалната индустрија за облека. Од 1989 година, CCC работи на обезбедување на почитување на фундаменталните права на работниците. Мисијата и е да ги едуцира и мобилизира потрошувачите, лобира кај компаниите и владите и нуди директна солидарна поддршка за работниците додека тие се борат за нивните права и бараат подобри работни услови. CCC ги обединува синдикатите и невладините организации кои покриваат широк спектар на прашања и интереси, како што се женските права, застапувањето на потрошувачите и намалувањето на сиромаштијата.

На национално ниво во рамките на CCC Отворена porta беше вклучена во спроведувањето на Компаративна студија во 6 земји - Полска, Романија, Словачка, Албанија, Северна Македонија и Босна & Херцеговина (3 од членки на ЕУ и 3 земји кои не се членки на ЕУ) - јуни 2016. Основна цел на студијата беше утврдување на работните услови, висината на платите во кожарската и текстилната индустрија, и спроведување на законите. Дополнително спроведовме и истражувачка студија за прехранбените навики на работниците во индустријата за текстил и обуки со цел да се одреди нивото на платата доволна за живот.

Студиите покажаа дека работниците во сите шест земји заработуваат исклучително ниски плати кои не се доволни за покривање на нивните основни потреби или на нивните семејства. Во земјава минималната плата е далеку од тоа да обезбеди пристоен стандард за живот на работниците и нивните семејства. Во сите истражувани европски земји, јазот помеѓу проценетата плата доволна за живот и законски утврдената минималната плата е голем.

4. Дали е возможна соработка на невладините организации со синдикатите и институциите за реално унапредување на работничките права?

Соработката и градење на коалиции помеѓу НВО и синдикати игра важна улога во унапредување на правата на работниците, нивна заштита како и во организирањето на работниците во регионите или во секторите со традиционално ниско ниво на синдикална организација и слаби работнички права како што е текстилната индустрија. Соработката помеѓу синдикатите и невладините организации на Европско и меѓународно ниво се разви за голем број на прашања.

На пример Меѓународната федерација на работници за текстил, облека и кожа (ITGLWF) која е глобален синдикат, учествува во кампањата на (ССС). Оваа коалиција започна во Холандија во 1990 година, со цел подобрување на условите за работа во текстилната индустрија во светот. Тука спаѓаат синдикатите, организациите на потрошувачи, женските групи, организациите за солидарност, организациите за развој, светските продавници и голем број невладини организации.

Соработката помеѓу синдикатите, невладините организации и институциите е можна и неопходна, со заедничка перспектива за градење на општество во кое основните човечки потреби се главниот приоритет. Синдикатите и невладините организации треба да соработуваат на национално, регионално и на глобално ниво за да ги подобрат условите во текстилната индустрија за облека и спортски чевли и да го олеснат зајакнувањето на работниците, без прибегнување кон протекционизам. Ваквата соработка треба да се базира на меѓусебно почитување на различните улоги и методи, отворена и активна комуникација, градење партиципативен консензус и конструктивна критика.

Од друга страна националните влади имаат обврска да ги спроведат законите и да го санкционираат секој прекршок или неуспех во спроведувањето. Треба да постои обврзувачко законодавство кое ги исполнува стандардите утврдени во конвенциите на МОТ, но тие исто така, треба да спроведат етички политики за набавки.

5. Кои се планови на Отворена порта во иднина како дел од СССР и дел од програмата против експлоатација?

Отворена порта во согласност со принципите на СССР продолжува да работи на структурно подобрување на условите за работа и зајакнување на работници во глобалната индустрија за текстил, облека и кожа. И во иднина ќе вложуваме напори за подигнување на свеста и мобилизирање на луѓето да преземаат индивидуални и колективни активности. Работниците имаат право да знаат за своите права (според националното и меѓународното право и договори.). Тие имаат право на образование и обука во врска со овие права. Самите работници можат и треба да го преземат водството во сопственото организирање и зајакнување.

Имајќи го ова во предвид, започна програмата во повеќе региони со цел да се зајакне женското лидерство и да се организираат жените работници во текстилната индустрија. За земјите од југо-источна Европа оваа програма се спроведува со партнерски организации на СССР во Грузија, Полска, Хрватска, Северна Македонија, Украина Молдавија и Србија кои работат заедно за градење на капацитетите на женското лидерство. Отворена Порта - Ла Страда од Македонија ја раководи оваа регионална програма. Активностите кое се дел од оваа програма се однесуваат на спроведување на работилници во заедницата за запознавање со работничките права, обезбедување на обука за лидерство, тренинг и постојана поддршка за жените лидери. Сите активности се фокусираат на градење на организациски вештини, трудово право и стандарди, застапеност на работниците во ангажманите со менаџментот и јавното застапување, одржување на состаноци за зближување на жените лидери за размена на искуства и практики, организирање национални и регионални размени, тренинзи и градење на мрежи.

НЕКОЈ НИ ГИ КРАДЕ ДЕЦАТА

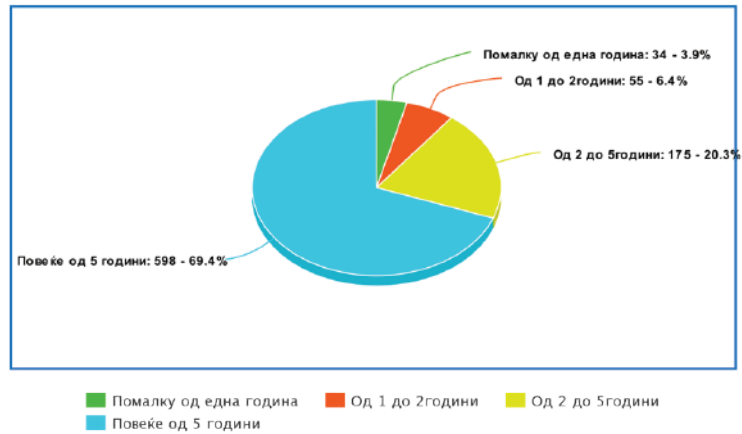
„Ако замолчам ништо нема да променам, тоа ќе биде како да ја пуштам во брза река, ако сторам се што можам барем ќе знам дека сум се обидела, макар и не успеала. И го должам тоа нејзе. Зарем не е должност на секоја мајка да го заштити детето од злото? Има ли поголемо зло на жените во овие мали средини од конфекцијата? Те троши, те преморува.“

Со конфекцијата се запознав веднаш по завршувањето на средното училиште. Нашиот град освен конфекција не нуди никаква друга алтернатива за жените, па така немав некој избор за работа. Никогаш не сум се замислувала дека ќе работам во конфекција, не го сакав тој збор, го слушав насекаде околу мене и ми асоцираше на мака. Растев со луѓе кои работеле во конфекции и затоа знаев дека тоа ме очекува и мене, но она од што се обидувам да избегам и да не размислувам е дека утре може и ќерка ми да дојде и да работи овде. Тоа е мојот најголем страв, не сакам да заврши во прашината, да го диши тешкиот воздух во лето, или да работи во јакна во зима. Не сакам да ја замислам позади таа машина, се плашам како би реагирала ако некој само се обиде да го повиши тонот над неа, да и вика, да ја навреди. За мене не е проблем, навикнав, отрпнав. Животот знае да те натера да ги прифатиш работите кои мислиш дека никогаш не би ги прифатила. Но, за ќерка ми сум подготвена да ја бијам и онаа битка која однапред е означена со пораз. Мајчинството е кога себе се ставаш на второ место. Овие маки ги трпам со надеж дека таа утре нема да минува низ истите. Ништо не може да ме налути повеќе и да ме натера да се борам од сликата на ќерка ми позади машината, преморена, со наведнато лице и тажни очи. Таа ја претставува сета моја должност да се борам за правата на работниците и да не губам надеж. Ако замолчам ништо нема да променам, тоа ќе биде како да ја пуштам во брза река, ако сторам се што можам барем ќе знам дека сум се обидела, макар и не успеала. И го должам тоа нејзе. Зарем не е должност од секоја мајка да го заштити детето од злото? Има ли поголемо зло на жените во овие мали средини од конфекцијата? Те троши, те преморува. Мене можете да ми земете се, но нејзе не ја давам.

Не успевам секогаш да ја усреќам. Можностите ми се мали, желбите секогаш преголеми. Верувајте и јас сакам да го пратам своето дете на одмор на егзотични дестинации, да му купувам облека по најнова мода, да ги носам на вечери по ресторани, но се нема пустото. Сакам и јас таа да го има телефонот што го има ќерката на газдата, ама ни велат дека нас не не бива. Само тие знаат како да заработат пари и да им го дадат светот на дланка на своите деца, ние сме само жени кои не се способни да го збогатат газдата уште повеќе. Ние не сме ништо.

Се плашам, секоја ноќ пред да заспијам ја замислувам иднината, а таа јасна како ден. Изборот и не е многу голем, или ќе отиде да работи во конфекција или ќе замине во странство. А сакам да оди, и покрај сета љубов што ми гори во срцето би сакала да замине, бидејќи знам дека таму нема да биде приморана да работи во никакви услови за никаква плата. Се надевам дека таму ќе има избор, далеку од мене, далеку од конфекцијата. И не знам кога се рашири оваа болест во толку големи разлики, но ние заробените во текстилната индустрија имаме само еден сон „Децата да ни заминат во странство“. Оди ќерко, немаш што да пропуштиш овде.

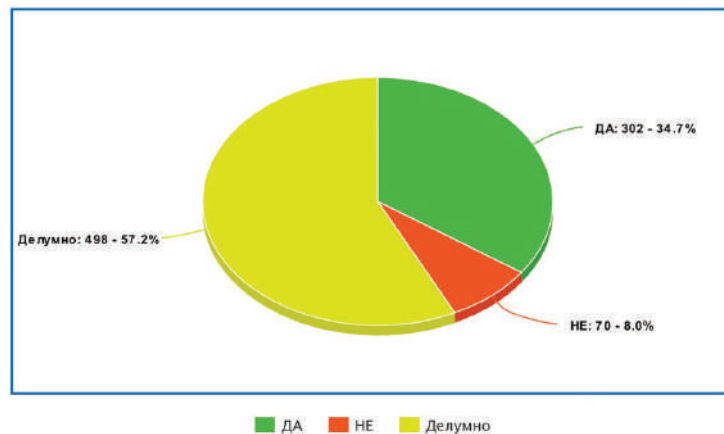
2. Колку време сте вработени во текстилната индустрија?

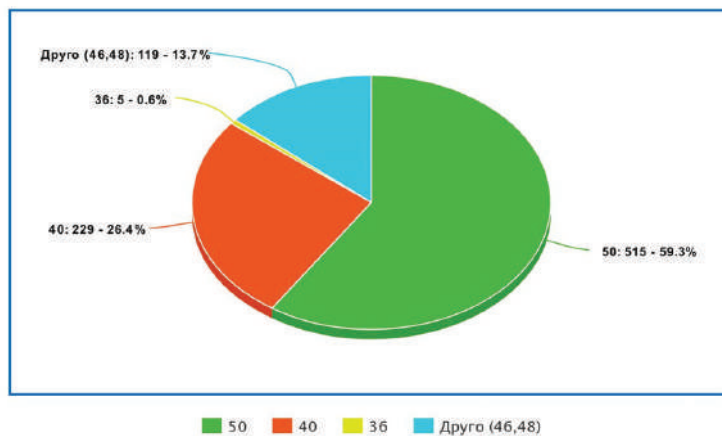
3. Со каков договор за вработување сте вработени?

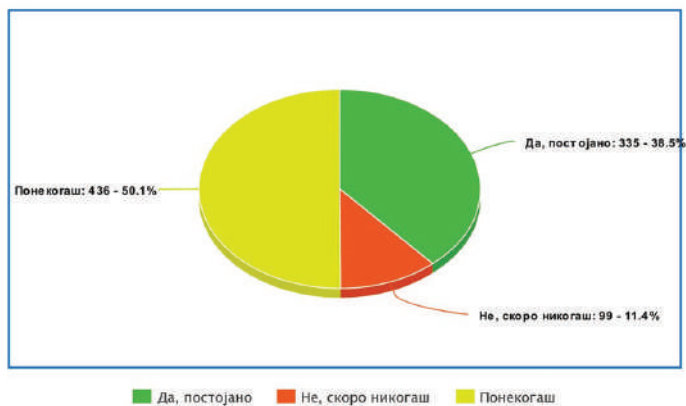
1. Дали сте запознаени со вашите работнички права?

4. Колку изнесува вкупниот број на работни часови во вашата работна недела?

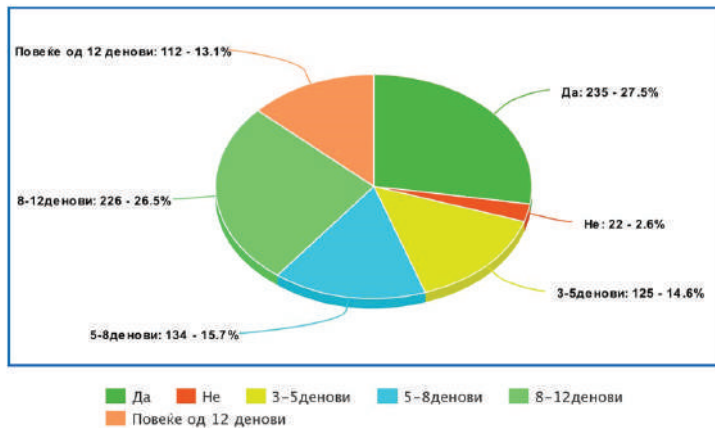
5. Дали често од вас се бара да работите прекувремено, за време на празниците и викенд?

Да, постојано Не, скоро никогаш Понекогаш

meta-chart.com

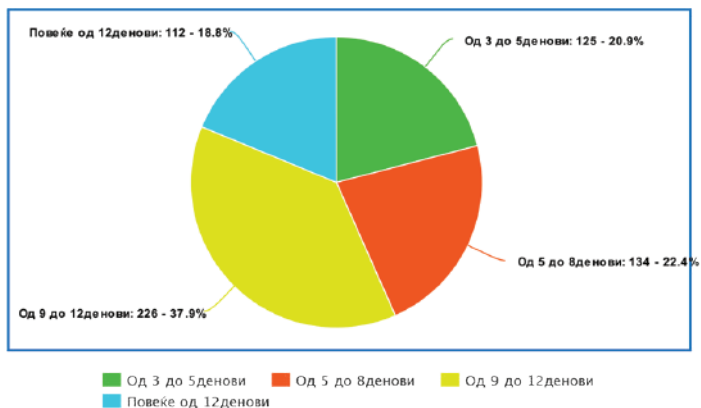
7. Колку поврзани денови на годишен одмор користите годишно?

Да Не 3-5 денови 5-8 денови 8-12 денови Повеќе од 12 денови

meta-chart.com

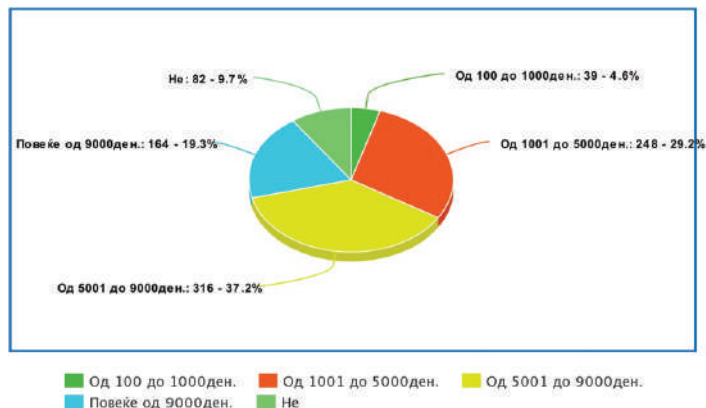
7. Поврзани последователни денови кои ги користат како годишен одмор

Од 3 до 5 денови Од 5 до 8 денови Од 9 до 12 денови Повеќе од 12 денови

meta-chart.com

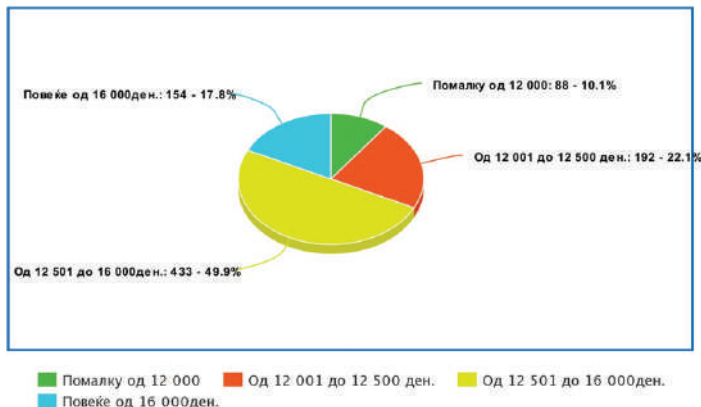
8. Дали на крајот на годината вашиот работодавач ви исплаќа К-15 и во која сума?

Од 100 до 1000 ден. Од 1001 до 5000 ден. Од 5001 до 9000 ден. Повеќе од 9000 ден. Не

meta-chart.com

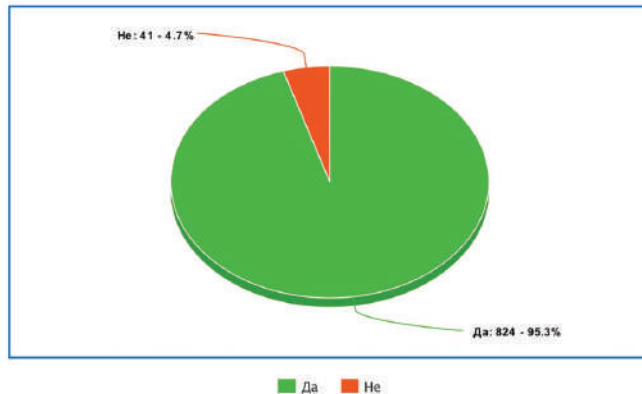
9. Колку изнесува вашата месечна плата?

Помалку од 12 000 Од 12 001 до 12 500 ден. Од 12 501 до 16 000 ден. Повеќе од 16 000 ден.

meta-chart.com

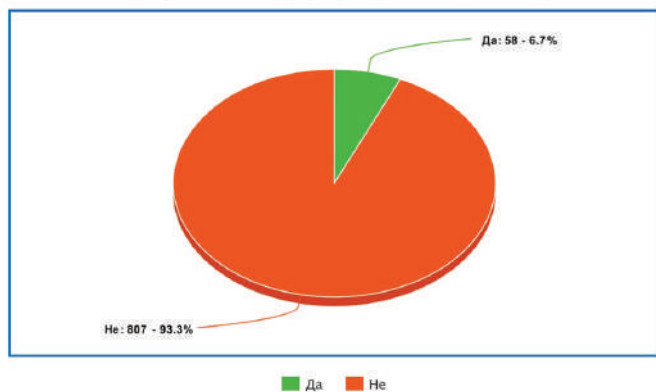
10. Дали редовно ви се исплаќа вашата плата?

Да Не

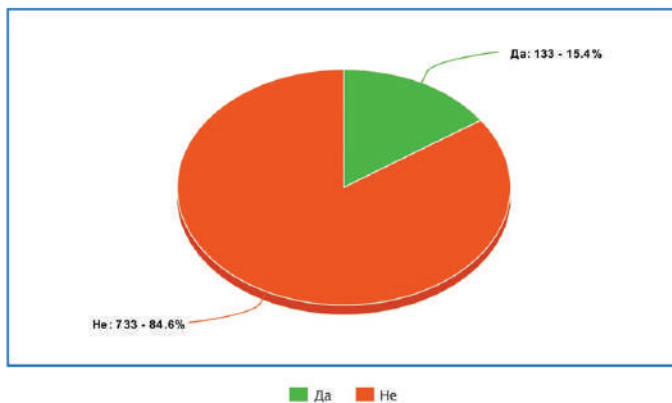
meta-chart.com

11. Дали успевате со плата која ја заработувате да го поминаете тековниот месец?

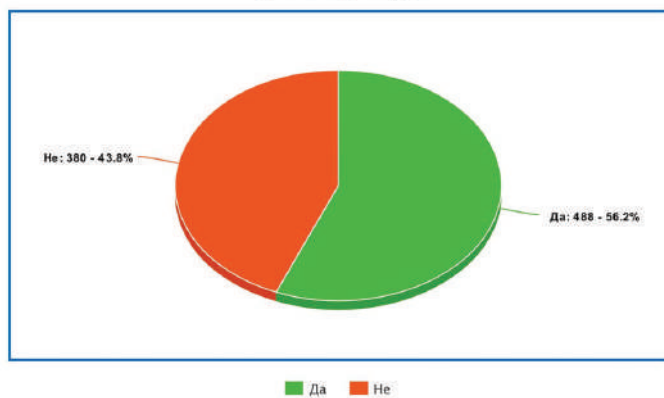
meta-chart.com

12. Дали од страна на работодавачот од вас некогаш било побарано да подигнете кредит?

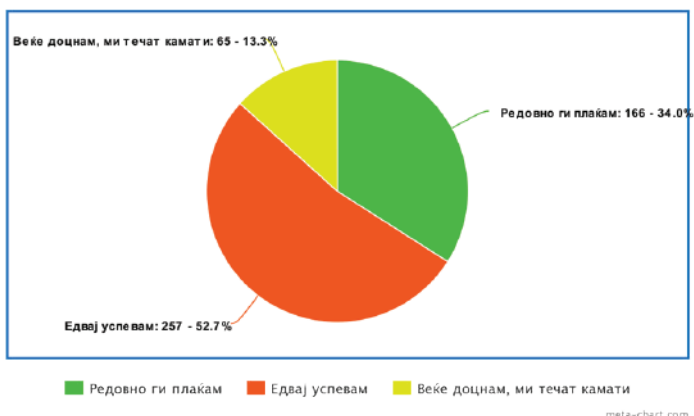
meta-chart.com

13. Дали имате подигнато кредит?

meta-chart.com

14. Доколку имате подигнато банкарски кредит колку сте во можност редовно да ги исплатите вашите месечни рати?

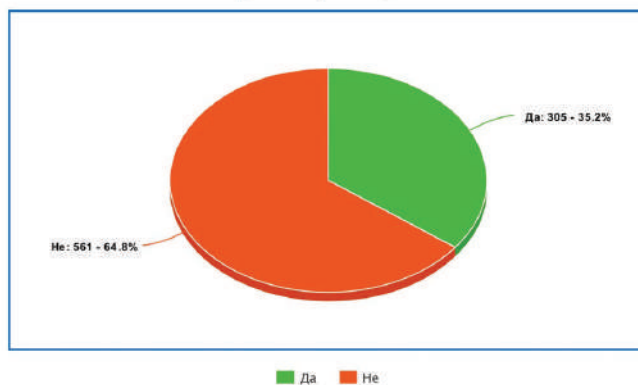
meta-chart.com

15. Дали приемањата кои ги имате допринеле до неможност за исплаќање на паричните обврски, рати за одредени добра кои сте ги купиле?

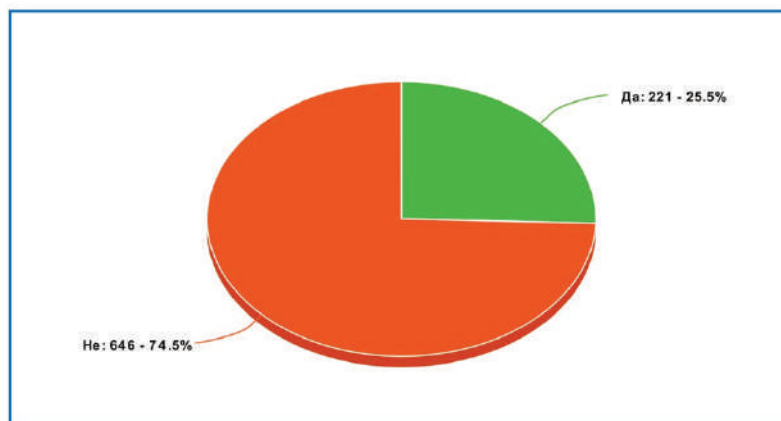
meta-chart.com

16. Дали имате обврски кон извршители?

meta-chart.com

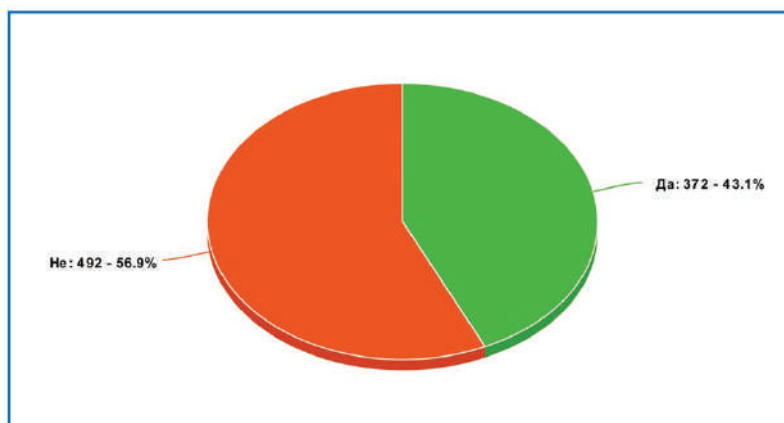
17. Дали некогаш на вашето работно место сте се соочиле со дискриминација?

Да Не

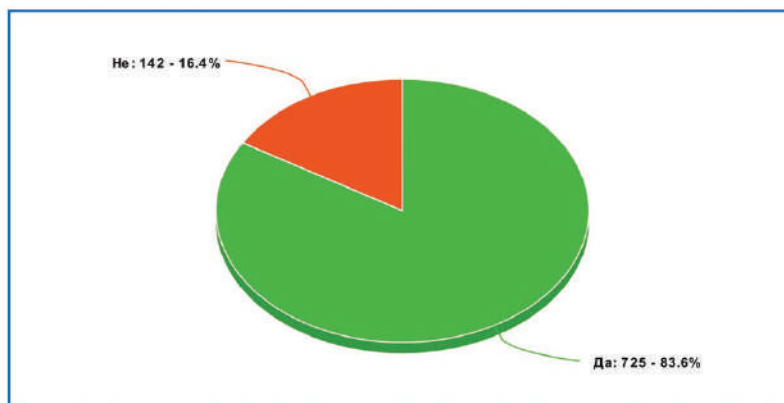
meta-chart.com

20. Дали некогаш сте биле жртва на мобинг?

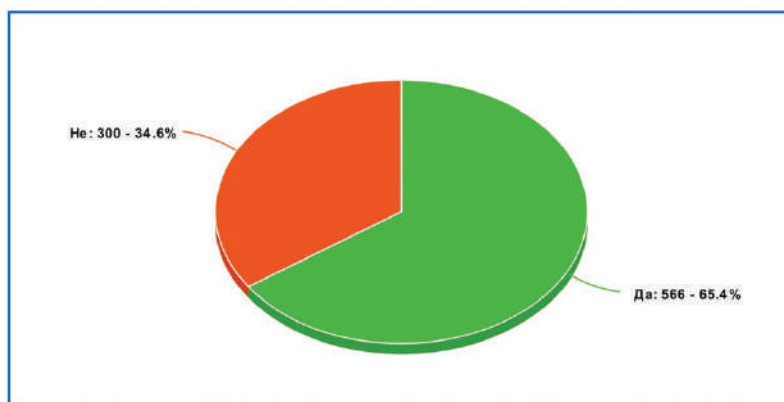
Да Не

21. Дали знаете дека постојат организации кои ги заштитуваат правата на работниците и даваат правна помош при нивно прекршување?

Да Не

22. Дали кога некогаш некое од вашите права би било повредено би се обратиле до трудовиот инспекторат или некоја од организациите за права на работниците?

Да Не

meta-chart.com

НАДЕЖТА ПОСЛЕДНА УМИРА

„Како да се сплотиме и сите против овие неправди да се избориме?

Не сме малку. И не сме само ние. Не бараме многу.

Бараме почит и плата која е реална за потребите на нас и нашите семејства.“

Конфекциската работа лесно би се опишала со еден збор – ропство, тој збор кажува се што сакате да знаете за конфекцискиот живот. Работниците (најмногу оние во текстилната индустрија) од секогаш биле експлоатирани, но не како денес во 21 век. Иако паметиме и убави времиња знаеме дека денес тие ни се недостижни и наместо да одиме напред ние се враќаме назад. До кога...? Додека ние чекаме подобро утре, животот станува поскап, а платите никако да ни пораснат, животот оди напред, а ние, работниците стоиме во место, никако да се придвижиме со текот на времето. Потребите на газдите се преголеми, а нашите плати премали. Не познавам работник кој не должи еден, два или три кредити. Тоа е проклетството во текстилството. Со платата што ја добивме не можеме да сврзиме крај со крај, единствената опција е да се заборчиме. Насекаде долгови, за струја, за вода, за телефон, банките и извршителите ни се претворија во најдобри „пријатели“ не свонат секојдневно на телефон. Кога ќе ги платиш сите комуналии, струјата и кога ќе купиш јадење не останува ништо. Облека? Не ни размислуваш за некое парче нова облека да имаш за лошо за арно. За нас облеката претставува луксуз. Кредитот ако не го подмириш на време треба да плаќаш камати до крајот на животот, извршителите не се работници од конфекција, тие немаат разбирање, ниту можат да сфатат што е крпен живот со плата од 12 000 денари. Немаат ни жал ни милост, ним им се чини дека раскажуваме приказни, а колку само посакуваме тоа да се приказни и во суштина да живееме во една поинаква реалност, подобра, полесна. Не веруваат, бидејќи не се соочиле со ситуација да немаш доволно за нормален живот, тие имаат и за ние што немаме. Што може да се стори во таква ситуација? И со кого? Има ли кому да се обратиме, има ли некој што ќе не слушне и ќе ни помогне? Работничките права ни ги сведоа на минимум, ја најдоа секоја можна дупка во законите, а онаму каде

што немаше ја ископаа. Станавме модерни робови на нашите газди. Но, не се само тие виновни, имаме закони кои се направени со намера да не важат за нас. Имаме институции кои не се интересираат за состојбата на работниците, ним воопшто не ми е гајле што јас денес на работа морав да испијам два дијазепама за да се смирам од тортурата на мојот газда, нему никогаш не му е доволно и нему секогаш му се виновни работниците. Еве, на пример, газдата има право да го измени договорот, да те наведе да го потпишеш, а таму стои од неопределено на определено работно време, па и на 4 часа. Има право да ни вика, да не навредува, да не тера да работиме прекувреме без да ни го плати тој труд, овде газдата има право на се. Со неговите постапки и тоа што институциите немаат слух за нас, работниците се обесхрабрани да зборуваат воопшто, а не пак да се гласни за своите права. Со воведувањето на минималната плата државата мисли дека го заштитила работникот, а дали е така и во пракса? Дали не се свесни или немаат увид дека ни таа минимална плата не се исплаќа? Ако се исплаќа, се враќа назад. И за што е доволен тој минималец? За сметките, да. И толку. Мора да проработи свеста кај нас работниците. Правата секојдневно ни се одземаат. Молкот е се погласен. Како да се сплотиме и сите против овие неправди да се избориме? Не сме малку. И не сме само ние. Како сите да добијат слика дека зависат од нас? Да застанеме еден до друг за да излеземе од ова ропство. Не бараме многу. Бараме почит и плата која е реална за потребите на нас и нашите семејства. Сакаме достоинствен живот, да работиме и заработиме, сакаме кога ќе отидеме на работа денот да не ни започне со дијазепам. Се надевам ќе успееме. Ако не за нас, барем за нашите деца. Дотогаш.... Надежта последна умира....

Пишува: Текстилна работничка

Интервју со Стефан Алексиќ – дел од движењето Clean Clothes Campaign, дел од проектот Машина, новинар и автор на голем број анализи за состојбите на текстилните работници на Балканот.

Индустијата која пред педесетина години значела еманципација на голем број првенствено жени денес стана симбол на антиеманципација.

„Пред неколку децении, кај нас за време на самоуправниот социјализам на западот во време на таканаречената благостојба на државата – жените во оваа индустрија работеле како би биле економски независни. Денес тие во индустријата работат бидејќи една плата е апсолутно недоволна за да ги задоволи потребите на едно семејство. Некогаш работата во текстилната индустрија била избор, а денес е неопходност“

1.Каква е ситуацијата со работничките права и синдикалното организирање во соседна Србија?

Ситуацијата е, како и во Македонија, што значи катастрофална. Работничките права се на историски минимум, а администрацијата, политичките и економски елити активно работат на уништување на животниот стандард на работникот, на уништување на механизмот на заштита на работничките права. Доволно понижените работници и нискиот животен стандард, претставуваат единствен и доминантен економски модел во Србија неколку децении наназад. Па според тоа, синдикалното организирање, како еден – а всушност и најефикасен механизам за заштита на работничките права- ефикасен метод за борба на работниците, на големо се ускратува и во Србија и во другите земји од регионот. Само да потсетам на изјавата на премиерот на Албанија кој пред извесен период им порача на инвеститорите дека Албанија е добра за инвестирање поради фактот што во Албанија не постојат синдикати. Неорганизираното, понижено и сиромашно работништво е најдобро тло за профитабилност на инвестициите и концентрација на капиталот.

2.Вие сте дел и од мрежата на CCC Clean Clothes Campaign (Кампања за чиста облека). Можете ли накратко да ни објасните што е она што го работите, ко се заложбите на мрежата?

CCC е глобална мрежа на организации кои работат на правата на работниците во текстилната индустрија. Една од најважните работи кои CCC ги прави се интервјуа со работници преку кои се обидуваат да добијат директни и непосредни информации за условите за работа во одредени фабрики кои работат за големи брендови. Податоците кои се добиени на таков начин им овозможува на CCC единствен механизам со кој ќе направат притисок на тие брендови од кои бараме да работат на подобрување на условите за работа низ целиот синџир на производство и снабдување.

Освен условите за работа, една од најважните работи за кои ССС се залага е и инсистирање за исплаќање на плата за достоинствен живот (Living wage). Таа плата се калкулира во однос на реалните трошоци за живот – и често знае да варира од држава до држава или дури од регион до регион. Податоците до кои доаѓа ССС се поразителни: производителите многу ретко, скоро никогаш не исплаќаат плата која би била доволна за достоинствен живот на работниците, а во некои случаи исплаќаат само 10% од таа плата, како што покажа неодамнешно истражување спроведено во Полска. Повторно се јавува проблем на една бизарна конкуренција помеѓу земјите во регионот – евентуално покачување на платата во една од земјите, задолжително би довело до тоа инвестициите од тие земји да се селат во земји со помали дневници. Поради тоа е многу важно да се изработи единствена цифра на достоинствена заработка на ниво на целиот регион.

3. Дали сметате дека е возможно текстилната индустрија да го подобри својот углед? Бидејќи кога ќе се спомне фабрика за изработка на чевли и облека, асоцира на експлоатација и тоа е веќе како некоја глобално позната шифра за лоши услови и плати.

Проблемот е во самата природа на модната индустрија – поради зголемување на профитот, се зголемува и притисокот врз работниците да работат, побрзо, појакно, подобро и повеќе за

истата дневница. Поради тоа имиџот на страшна експлоатација на работниците во оваа индустрија е со право стекнат и потполно е оправдан. За да таа слика се промени, потребно е да се промени целата индустрија – а тоа нема да биде ни малку едноставна задача. Проблем е и во тоа што државите во нашиот регион немаат текстилна индустрија, туку имаат текстилно производство – не постои заокружен произведен процес од почетни сировини, преку дизајн, шиене па се до маркетинг и продажба, туку се носат полуготови сировини, се шијат и се враќаат на пазарот на западна Европа.

За индустријата да се промени, потребна е промена на севкупниот произведен процес. Мене искрено, ми е интересен фактот како индустријата која пред педесетина години значела еманципација на голем број првенствено жени денес стана симбол на антиеманципација. И тука е проблемот со поширок економски контекст: пред неколку децении, кај нас за време на самоуправниот социјализам на западот во време на таканаречената благосостојба на државата – жените во оваа индустрија работеле како би биле економски независни. Денес, тие во индустријата работат бидејќи една плата е апсолутно недоволна за да ги задоволи потребите на едно семејство. Некогаш работата во текстилната индустрија била избор, а денес е неопходност. Затоа треба да се промени и да се шири друштвено-економскиот контекст.

Во текстилната индустрија во Србија синдикат е забранет збор и само навистина мал број на текстилни работници се синдикално организирани. Доколку некој работник се одважи да формира синдикат во фирмата, многу брзо ќе се најде на немилост на работодавачот и сигурно неговиот договор нема да биде продолжен. Работодавачите користат голем број на досетки за да ги спречат работниците да формираат синдикат – се измислуваат некакви паралегални институции како на пример, работник од доверба на кој работниците би можеле да му се пожалат доколку имаат некои поплаки. Но формирање на синдикат во текстилна фабрика е скоро па невозможно.

Синдикалното организирање е најефикасен, а понекогаш и единствен механизам на помош со кој работниците можат да се изборат за своите права. Создавање на недоверба помеѓу синдикатите и работниците ми изгледа како еден политичко-економски проект, пред се. Сите кои работиме со работничко организирање знаеме дека постојат и оние синдикати кои не се премногу наклонети кон работниците и на работодавачите им служат за да го амортизираат работничкото незадоволство. Значи проблемот е повеќеслоен – од една страна, работодавачите не им дозволуваат на работниците да се организираат, од друга страна, самите синдикати работат на тоа да се изгуби довербата помеѓу работниците и синдикатите. Мое мислење, е дека, неопходно е поинаку да се организира работата на синдикатите, повеќе да бидат вклучени во пошироко политичко поле, да се активираат и по повод на останатите актуелни работи (проблеми) во заедницата. Така синдикатите би го добиле она што често им недостасува – поддршка на целата заедница.

Промените сами нема да дојдат

Интервју со Здравко Савески, доктор на политички науки, синдикалец и активист, член на политичката партија Левица.

„Газдите ќе трупаат екстра-профити, зашто им се може. А работничките ќе го крпат животот. И ќе ги цедат на работа. Ќе им газат по достоинството, ќе им ги кршат правата. Мора пружање отпор на сето тоа. Мора организирање. Мора заеднички да се крене глас. Се разбира, тоа е тежок пат. Но, оној што се бори – може да изгуби. Оној што не се бори – веќе изгубил.“

1. Како активисти, Здравко Савески го знаеме како синдикалец, еден од ретките кој зборува гласно за социјалната правда во државава, но и член на политичката партија Левица. Ја знаеме катастрофалната положба на работникот кај нас, и со услови и со плати. Имаме ли работничко движење во државата или се е само популизам? За да имаме работничко движење, треба да се вложат доста напори тоа да се изгради. Едно силно работничко движење има силни синдикати, кои кога ќе се заканат со штрајк, газдите сериозно почнуваат да отстапуваат. Треба работничка партија која ќе ги брани работничките интереси во Собранието и на подолг рок, ќе ја преземе власта во корист на работниците. И требаат работници кои ќе ја осознаат својата моќ, ќе покажат поголема подготвеност за колективна акција и ќе го заменат очајот и резигнираноста со револт и вистинска

желба да живеат подобар живот, а не да прифаќаат крпење на животот. Да се постигне сето ова е тешко, но далеку од невозможно. А има голема потреба да се работи во таа насока. Зашто, додека чекаме некој друг да ни ја заврши работата, или да се смилуваат на нас газдите или власта, па да ни фрлат некоја коска, нашиот живот ќе биде ваков: полн со газење по нашето достоинство и права и без перспектива дека конечно ќе ги тргнеме настрана материјалните грижи и ќе почнеме да го живееме животот. Важно е да се сфати дека ова не се празни зборови, дека е можно да почнеме да живееме подобро, а тоа да не е преку иселување или преку вадење партиска книшка. Но, се' додека се оддаваме на очајот и резигнираноста, се' додека одиме по линијата на помал отпор, нема да направиме исчекор.

2. Какво е вашето мислење за македонските синдикати, бидејќи имате искуство и порано бевте дел од истите? Знаеме дека долги години чекавме промена на синдикалното раководство на нашиот репрезентативен синдикат, Сојузот на синдикати. Дали има, според вас, некаква промена по заминувањето на Живко Митревски?

Јас бев две години секретар на Мултиетничкиот синдикат на образованието во состав на ССМ. Во 2017 година, по смената на Живко Митревски, си дадов оставка, зашто видов дека во ССМ продолжува практиката синдикалците да се тепаат за фотелјите, а не за работничките права. По промената на власта, одеднаш многу (иако не сите!) синдикалци кои го креваа гласот против антиработничките политики на ВМРО-ДПМНЕ, замолчија пред антиработничките политики на СДСМ. Па се пропушти уште една прилика ССМ да се извлече од канџите на СДСМ-ДПМНЕ, на тие две партии што му слугуваат на крупниот капитал, и наместо синдикатот да ги слуша нив, тие да почнат да го слушаат него. Но, суштината на проблемот е во тоа што ние постојано чекаме промена. Промените сами нема да дојдат. Зошто синдикатите не чинат? Зошто имаме синдикалци кои единствено се интересираат за своите фотелји? Зашто ние како работниците тоа го дозволивме и се' уште го дозволуваме. Ако не ни чинат синдикатите, треба да се влезе во нив, да почнат да се преземаат раководните места од канџите на синдикалната бирократија и да се промени политиката на синдикатите од

служување на партиските интереси во унапредување на работничките интереси.

3. Според вас, кој е главниот виновник за состојбите со ниските плати, непочитувањето на работничките права и лошите услови за работа?

Виновни се партиите кои им служат на интересите на капиталот. Зашто на „своите“ газди им прогледуваат низ прсти кога остваруваат екстра-профити преку кршење на правата на работниците. И зашто работат на измена на законите на штета на работниците, токму зашто тоа е во интерес на капиталот, чии интереси ги штитат. Виновни се и газдите, зашто буквално се ненаситни во својот глад за што поголем профит. Ретки се тие газди за кој приоритет е исплатата на работничките плати и почитување на законите што ги штитат работниците, а не тоа да зграбат што повеќе пари. Виновни се и синдикатите, кои не застануваат во заштита на работниците или тоа го прават доста млако. Но, виновни се и работниците, можеби најмногу тие самите, зашто не застануваат во одбрана на сопствените права. Ако сам не си ги браниш правата, како очекуваш некој друг за тебе тоа да го направи? Ако сам не си ги браниш правата, виновен ли е газдата што решил тоа да го искористи во своја полза?

4. Македонија е на европскиот врв според процентот на граѓани кои живеат во т.н. модерно ропство, стои во најновиот извештај за Глобалниот индекс на ропство за 2018, кој го објавува австралиската фондација „Волк фри“ (Walk Free Foundation). Овде се вбројува текстилната индустрија, долгови кон банки, немање пристап до правда и слично. Како земја како нашата, која се наоѓа во Европа помеѓу развиени земји, е на исто ниво со земји како Туркменистан, Бангладеш и слични?

Зашто тоа самите го дозволуваме. Тоа е горчливата вистина. Ќе ви наведат еден пример, кој го посочија од Министерството за финансии. Текстилна фабрика со 376 вработени. За нивните плати газдата исплаќа 53.000 евра месечно. А тој за себе месечно зема 73.000 евра. И сега, внимавајте. Тој зема астрономска сума пари секој месец, значително поголема од платите на сите негови

работници, а истовремено слободно може да се тврди дека и тој се жали, како и другите газдите на текстилни фабрики, дека немал пари за да ги зголеми платите на неговите работници и работнички. Како тоа, секој месец зема по 73.000 евра, а немал пари да ги зголеми платите? Ако зема „само“ по 50.000 евра месечно, тогаш ќе можел да ги зголеми платите на работниците. А 50.000 евра месечно малку пари се? Но, нема кој да му се спротивстави, па затоа така се однесува. И се' додека нема кој да му се спротивстави, нему и на таквите како него, само ќе се жалеме дека сме паднале на ниво на Туркменистан и Бангладеш.

5. “Треба да се направи чекор потаму од голото констатирање дека се намалуваат и кршат работнички права” - реченица на Здравко Савески. Според вас, што треба да се превземе и која е нашата улога како активисти?

Да, работничките права се намалуваат преку измени на законите и во практиката се кршат и оние права што уште не успеале да ги укинат. Не дека не е важно да се внимава што прави власта и да се алармира кога ќе преземе или нема да преземе нешто во интерес на работникот. Но, тоа не смее да биде единственото нешто што се прави, ниту да се претвори во жалопојка. Премногу лесно си ги земаме работите кои се на наша штета како работници здраво за готово, премногу лесно се помируваме со тоа, премногу лесно се задоволуваме со крпењето на животот. Мора да ја вратиме вербата дека може да се живее живот кој нема да биде крпен, мора да ја вратиме вербата во организираната сила на работниците. Тоа треба да биде важен дел од делувањето на работничките активисти.

6. Што би им порачале на работниците/чките од текстилната индустрија?

Без спротивставување – нема да се подобри ситуацијата. Власта ќе фрла трошки за да фати некој глас плус на избори, газдите ќе трупаат екстра-профити, зашто им се може. А работничките ќе го крпат животот. И ќе ги цедат на работа. Ќе им газат по достоинството, ќе им ги кршат правата. Мора пружање отпор на сето тоа. Мора организирање. Мора заеднички да се крене глас. Се разбира, тоа е тежок пат. Но, оној што се бори – може да изгуби. Оној што не се бори – веќе изгубил. Оваа стара синдикална изрека треба да се запомне. И, уште повеќе, да се примени.

Оваа публикација е изработена со помош на Европска Унија.
Содржината на овој текст е одговорност само на Гласен Текстилец и на ниеден начин не може да се смета дека ги изразува ставовите на Европска Унија.

Гласен Текстилец

Адреса: Сутјеска бр 59
2000 Штип
Р. Северна Македонија
Телефон: +389 78 312 365
Е-маил: glasentekstilec@gmail.com

Отворена Порта

Адреса: Сава Ковачевиќ 1а, 1000-Скопје
П.Факс 701
Р. Северна Македонија
Телефон: +389 2700 107
Факс: +389 2700 367
Е-пошта: lastrada@lastrada.org.mk

Автор на брошурата: Гласен Текстилец | Дизајн на брошурата: Александар Арсовски
Тираж: 700 примероци | Година на издавање: 2019

